

เทศน์พระ วันที่ ๑๘ มีนาคม ๒๕๕๐

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองกวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

คนหายบก็หายบ ถ้าคนหายบมันก็หายบไปวันยังคำเห็นใหม่ แต่คนละเอียด สิ่งที
ละเอียดมันส่อจากจิต สิ่งทีออกมาจากจิตเห็นใหม่ มันเป็นจิตมันเป็นนิสัย คือกะนองก็
คือกะนองมาจากจิต ถ้าจิตมันคือกะนองนะ การแสดงออกมันก็คือกะนอง แต่เจ้าตัวไม่รู้

เวลาครูบาอาจารย์เห็นใหม่ มันแสดงออกอย่างนั้น มันแสดงออกมาจากไหน?
ครูบาอาจารย์ว่านะ เวลาเราเดินกันไป เราเคลื่อนไหวกันอยู่นะ เหมือนเอาหัวเดินต่างเท้า
เพราะมันคิดกลับกับธรรมะไง ธรรมะไปอย่างหนึ่ง แต่ความเห็นเราไปอีกอย่างหนึ่งนะ
แล้วก็คิดว่าความเห็นมันอยู่ในใจเรา ไม่มีใครจะรู้ได้ เห็นหน้าไม่รู้ใจ

แต่การแสดงออก การเคลื่อนไหวมันบอกหมด มันบอกถึงจิตที่คือกะนอง จิตที่
คือกะนองเห็นใหม่ มันอยู่ในหัวใจของเรานะ เพราะจิตคือกะนองก็คือตัวจิต ตัวจิตก็คือ
เรา เราไม่รู้ใจ เราไปรู้เรื่องของคนอื่นนะ รู้เรื่องของโลกเรื่องของความเป็นไปของโลก
แต่ไม่รู้เรื่องของตัวเองเลย สิ่งทีไม่รู้เรื่องของตัวเองมันเลยเพลิดเพลิดกับโลกไป

โลกเป็นไป ความเป็นไปของโลก แล้วเราก็เกิดกับโลก แต่มีอำนาจวาสนา มี
อำนาจวาสนาว่า เราเป็นนักรบ ศากยบุตรพุทธชิโนรส มันต้องตื่นตัวนะ ถ้าเราตื่นตัว คูลิ
เห็นใหม่ เราจะลงอุโบสถกัน อากาศร้อนใหม่ ถ้าอากาศร้อน ร้อนอึดอัด เพราะมันความ
ร้อน ความร้อนมันประสบได้ เราเป็นคนอิสรภาพไป เราอยู่กับสิ่งที่เป็นไปในธรรมชาติ
เราเป็นผู้รับรู้เย็นร้อนอ่อนแข็ง สิ่งใดที่ไม่พอใจก็อึดอัดขัดข้อง

แต่ถ้าเราตกรอกเวจันะ เราเป็นนักโทษติดอยู่ในคุก เราโดนขังเดี่ยว เราไม่มี
สิทธิเรียกร้องนะ จะเดือดร้อนขนาดไหน ก็ต้องติดจนกว่าจะหมดโทษ หมดโทษจากการ
ขังเดี่ยวแล้วออกมาในแดนปกติ ออกมาเป็นชั้นเป็นตอนขึ้นมาเห็นใหม่

ถ้าเป็นคนดี นักโทษที่ดีเห็นใหม่ มีรางวัลให้ มีรางวัลให้เห็นใหม่ ทำตัวดี
ประพฤติดีได้เป็นนักโทษชั้นดี นักโทษชั้นเลว นักโทษเห็นใหม่ เวลาเราไปติดอยู่ใน

วิญญู เวลาไปตกรอกเวจีมันเป็นสภาวะแบบนั้น เวลามันอี๊ดอี๊ดขัดข้องใจ เวลาอี๊ดอี๊ดขัดข้องเห็นใหม่ วิญญูมันแปรเปลี่ยนอย่างนี้ เราจะนอนใจใหม่

ถ้าเราไม่นอนใจนะ อยู่กับงาน คนเราเกิดมาต้องมึงงาน เพราะเราเกิดมาเราต้องกินต้องใช้ นะ พระก็ต้องกินต้องใช้ เราต้องหาอยู่หากินของเรา หาอยู่หากินทางร่างกาย โลกเขาทำกัน มันไม่แตกต่างกับ โลกเลย

แต่หาอยู่หากินทางจิต ถ้าหาอยู่หากินทางจิตนะ ความคิด เรามีสติควบคุมมันไป การเคลื่อนไหวควบคุมหัวใจ ความเคียดรื้อน ความอี๊ดอี๊ดขัดข้อง ที่ไหนมันก็เป็น ในเมืองหนาวนะ เขาหนาวจนออกไปไหนไม่ได้ เขาต้องมีฮีตเตอร์ เขาต้องมีเครื่องทำความร้อน เขาอยู่ของเขาไม่ได้หรือถ้าเขาไม่มีความอบอุ่น

แต่เราอยู่เมืองร้อนนะ เราก็อยากเย็น อยากเย็นเพราะมันร้อนมาก อยากดูหิมะตกเห็นใหม่ เขาไปท่องเที่ยวกัน ไปดูหิมะตกกัน ในปัจจุบันการสื่อสารมันสะดวก มันถึงเห็นไง แต่ถ้าโบราณนะ เราก็ไม่เข้าใจเรื่องอย่างนี้ ภูมิภาคใดอยู่ส่วนโลกไหนก็อยู่ส่วนโลกนั้นเห็นใหม่

โลกในวิญญูก็เหมือนกัน เราไม่เห็นเราไม่รู้ แต่สิ่งสัจจะความจริงมันเป็นอย่างนั้นนะ ถ้าสิ่งสัจจะเป็นอย่างนั้น มันเรื่องของโลกเรื่องของวิญญู แล้วถ้าเรายังแก้ไขตัวเราไม่ได้ ฟังสิ เรายังแก้ไขตัวเองไม่ได้ เราจะต้องขับเคลื่อนไปในสภาวะแบบนั้น เวลาเราไปเจอสภาวะแบบนี้ เราเคียดเนื้อร้อนใจ เราขัดข้อง แต่ตัวจิตที่จะต้องไปเจอสภาวะแบบนี้มันจะต้องเจอสภาวะแบบนี้อีก เกิดแล้วตาย ตายแล้วเกิด จะเกิดซ้ำๆ ซากๆ อยู่อย่างนี้

ถ้ายังแก้ไขตัวใจนี้ไม่ได้นะ ถ้ายังแก้ไขตัวใจไม่ได้ เราจะต้องขับเคลื่อนไปในสภาวะแบบนี้ มันต้องมาเจอซ้ำซากอย่างนี้ แล้วถ้าเกิดสังคมมันเลวร้ายกว่านี้ละ ในสังคมสงฆ์เห็นใหม่ ฟังสิมาทุกวันเลยของสงฆ์นะ พระที่ทำไม่ใช้อย่างนั้น หลอกหลวงอย่างนั้น น้อโกงอย่างนั้น ทำกันอย่างนั้น มันน่าสังเวชนะ เราก็เป็นพระเห็นใหม่ พวกเราก็เป็นพระเหมือนกัน เราก็เป็นศากยบุตรเหมือนกัน เราก็จะเป็นนักรบเหมือนกัน

แต่เราเป็นผู้ที่ซื่อสัตย์ เราจะรบกับกิเลสของเรานะ รบกับความรู้สึกของเรา รบกับสิ่งที่ว่า มันยังยึดอัดขัดข้องกับใจอยู่อย่างนี้ มันยังต้องเกิดต้องตายอย่างนี้ มันยังเจอสภาวะแบบนี้ การรบอย่างนี้คือการรบด้วยธรรมะ

เรื่องของโลกเขานะ ที่เขาเป็นไปเห็นใหม่ ฟังสิ จะน้อโงง จะหลอกลวง จะอย่างนั้นมันรบกับอะไรละ มันไปเห็นลางใจ มันไปเห็นเรื่องของเกียรติยศชื่อเสียง โลกธรรม ๘ มีลาภเสื่อมลาภ มียศเสื่อมยศ อยากมีหน้ามีตา อยากมีลาภมีสักการะ แล้วก็ไปรบนะ ไปหลอกลวงเขา ไปด้อมตุนเขา ไปรบไป ไปเล่นเล่ห์กล ไปเพื่อผลประโยชน์เห็นใหม่ รบอย่างนี้ยังรบยิ่งจม จมไปในอเวจีไง เพราะอะไร? เราเป็นนักบวชเสียเอง เราเป็นพนักงานเสียเอง แล้วเราไปน้อโงงเอง เราไปทำลายตัวเราเองเห็นใหม่ เพราะอะไร เพราะแพ้ยตัวเอง

กิเลสมันน่ากลัวตรงนี้ น่ากลัวที่ไม่มีใครทำเราเลย ใจของเราเบียดเบียนเราเอง ใจของเราเหยียบย้ำเราเอง ใจของเราแล้วถ้าโดนกิเลสมันปิดตา มันจะเห็นว่าสิ่งนั้นเป็นประโยชน์เห็นใหม่ เราแสวงหาเราได้สิ่งใดมา สิ่งนั้นเป็นประโยชน์กับเรา มันจะเป็นประโยชน์กับเราได้อย่างไร มันเป็นภาระแบกหาม เหนื่อยยากนะ

ปัจจัย ๔ เห็นใหม่ สิ่งที่ยากปัจจัยเครื่องอาศัยเฉยๆ คูสิ คูบริหาร ๘ เราสิ สิ่งที่เป็นบริหาร ๘ มีผ้าครอง มีสิ่งอะไรต่างๆ ต้องรักษาเห็นใหม่ ต้องรักษาผ้าครอง ขาดครองไม่ได้อะไรต่างๆ เรายังต้องเป็นภาระรับผิดชอบเลย แม้แต่บริหาร ๘ คำว่าบริหาร ๘ เป็นสิ่งที่เราเป็นพระขาดไม่ได้ สิ่งนี้ต้องดำรงชีวิตไว้ แล้วดำรงชีวิตไม่ได้ดำรงชีวิตแบบสัตว์ ดำรงชีวิตแบบผู้ไม่รับผิดชอบ ดำรงชีวิตแบบภิกษุ ต้องครองผ้า ต้องรักษา ต้องทำความสะอาด ขาดขาดต้องปะเห็นใหม่

อยู่แบบบัณฑิตไง อยู่แบบพรหมจรรย์ไง อยู่แบบผู้มักน้อย อยู่แบบผู้ที่ไม่ไปตามกระแสโลก ถึงมีน้อยแต่ก็ต้องสะอาด ถึงมีน้อยแต่ก็ต้องรักษาให้เรียบร้อย สิ่งนี้เป็นการบอกถึง มันดัดแปลงนิสัย ดัดแปลงหัวใจ ถ้าหัวใจมันหยาบนะ เป็นเรื่องเล็กน้อย สิ่งนี้เป็นเรื่องเล็กน้อยนะ

แต่จิตมันคึกคะนอง มันไปเอาสิ่งที่เป็นเรื่องของโลกๆ สิ่งที่เป็นบริหารร้อยแปดนะ มันไปเหยียบย้ำ มันไปขมมาเหยียบหัวใจ บริหาร ๘ อยู่กับตัวนะ มันไม่รักษา บริหาร

๘ อยู่กับตัวบริหารที่ต้องรักษาอยู่นะ สิ่งนี้ถ้าสร้างความสะอาดของมัน สิ่งนี้มันขัดเกลากิเลสนะ มันตัดแปลงใจเรานะ มันตัดแปลงเรา ถ้าสิ่งนี้มันตัดแปลงตัวเรานะ บริหารของเรา เรารักษาตัวเรา สิ่งนี้มันเป็นของของสงฆ์เห็นใหม่ ลาก ลากในสังฆะ ลากในสงฆ์ สิ่งนี้เป็นของของสงฆ์

ครูบาอาจารย์ที่มีชื่อเสียงมีเกียรติคุณ สิ่งนี้มันก็มาเพื่อหมู่คณะเห็นใหม่ ผู้ที่มีปัญญา ผู้ที่มีความรู้ แต่ว่าสิ่งที่ทางโลกเขาปัจจัยอ่อนด้อย อย่างนั้นมันก็เป็นเรื่องอำนาจวาสนาเห็นใหม่ สิ่งนี้มันเป็นเครื่องอาศัยเป็นปัจจัย แล้วเราไปประสบมา เราเห็นมา สิ่งนี้เราก็บัว เราจับไว้เป็นประสบการณ์ของเรา

แต่ของเรา สมบัติของเรา บริหารของเราเห็นใหม่ ปตุต์ อามะ กันเต สิ่งนี้เป็นบาตรของเรา ไม่ใช่ขี้มามา ไม่ใช่ของใครมา เราถึงต้องรักษาของเรา เห็นใหม่บริหารรักษาของเรา ถ้าความสะอาดรักษาของเราคุณแลของเรา สิ่งที่เป็นของเรามันก็เป็นภาระ

การขับเคลื่อนไปนะ การขับเคลื่อนการถ่ายเป็นภาระทั้งนั้น เวลาเป็นประโยชน์นะ เวลาเป็นสิ่งต่างๆ เอรีดอ้อย เป็นเรื่องของเรา สิ่งนี้เป็นลาก แต่เวลาขับเคลื่อนถ่ายละ เห็นใหม่ วัฏฏีวัตร ต้องทำความสะอาด สิ่งที่ทำความสะอาด วัตรของเรา ข้อวัตรปฏิบัติ คนเรามีเท่านี้ เกิดมามีเท่านี้ แต่คนมันเห่อเหิมไป เห่อเหิมจนลืมเนื้อลืมตัวใจ ไม่มองเห็นตัวเราเองใจ ไม่มองถึงความเป็นไป สัจจะความจริงใจ

สัจจะ เห็นใหม่ หัวใจอยู่ในร่างของสัตว์มนุษย์ มนุษย์เรา เราเป็นนักรบ เราเป็นพระ หัวใจอยู่ที่เรา คุณธรรมมันอยู่ในนี้ คุณธรรมมันอยู่ในร่างกายเรานี้ มันอยู่ในหัวใจเรานี้ แล้วเราเจอมันใหม่ ถ้าเราเจอมันเห็นใหม่ เรามีสติสัมปชัญญะเข้ามา เราต้องเป็นผู้ที่รื่นเริงนะ การปฏิบัติต้องรื่นเริงอาจหาญ แม้แต่โลกจะร้อนขนาดไหน หนาวขนาดไหน ร้อนนักก็อ้างว่า หนาวนักก็อ้างว่า ถึงจะร้อนจะหนาว ถ้าเรามีความจงใจ เรามีสติสัมปชัญญะของเรา เราคุณแลจิตของเราเห็นใหม่ เราจะย้อนกลับมาของเรา

สิ่งนี้มันเป็นเครื่องให้เราตื่นตัว ต้องตื่นตัวนะ อย่างนอนจม ถ้านอนจมนะ นอนจมมันจะเป็นนิสัย ถ้านิสัยนอนจมมันจะจมกับเรา เป็นสักแต่ว่าทั้งหมดเลย สิ่งต่างๆ ก็ไม่ทำใช้ใหม่ สิ่งต่างๆ ปฏิเสธ สิ่งต่างๆ ใช้ปัญญาหลบหลีก ถ้าปัญญาหลบหลีกอย่างนี้ มันเป็นเรื่องอะไรกับเราล่ะ มันเป็นเรื่องของดินพอกหางหมูนะ

ถ้ามันเป็นสิ่งที่ยำนวยความสะดวกเรา สิ่งที่หลบหลีก แล้วเราไม่ต้องรับผิดชอบ
สิ่งใดๆ เลย มันเป็นดินพอกหางหมู เพราะอะไร เพราะกิเลสมันตัวใหญ่ขึ้นเรื่อยๆ นะ สิ่ง
นี้มันพอกหางหมู แล้วเรามีทางออกของเรา มันก็จะเข้ากับเราเห็นใหม่ เราจมกับกิเลส
เราแพ้กิเลสนะ แต่ในทางโลกเราเป็นบัณฑิต เรามีทางหลบหลีก รู้หลบเป็นปีก รู้หลีก
เป็นหาง

สิ่งที่หลบหลีกเป็นหางมันเป็นเรื่องของกิเลสใจ แต่ถ้าเป็นสัจจะความจริงนะ
ผจญปัญหาทุกปัญหา ปัญหาที่เราผจญเข้าไปมันมีอะไรบ้าง ไม่มีสิ่งใดเลย ปัญหาที่เกิด
ขึ้นมามันเป็นปัญหาของโลกเขาเห็นใหม่ แล้วปัญหาของใจ ใจเรามันไปบิดเบือนเขาเอง
เสียง! รูป รส กลิ่น เสียง มันเป็นเรื่องปกติของเขาเนะ มันเป็นเรื่องของเขาอยู่แล้ว แต่เรา
เองเราไปบิดเบือนใจ เราชอบสิ่งใด เราต้องการให้สมความปรารถนา เราไปบิดเบือน ถ้า
เราไปบิดเบือนมันก็ไม่สมความเป็นจริง มันก็เป็นความเดือดร้อน ตัณหาความทะยาน
อยาก

ตัณหาความทะยานอยากมันเกิดแล้ว เกิดขึ้นมาจากใจเรา แต่เราแพ้วตัวเอง สิ่ง
ที่แพ้วตัวเอง มันก็สร้างปม สร้างสิ่งต่างๆ ขึ้นมาในหัวใจของเรา แล้วมันก็เหยียบย่ำเรา
ไป แล้วเราก็อทุกข์เราก็อร้อนใจ ธรรมะเป็นอย่างนี้ ธรรมะมันเจริญขึ้นมาเห็นใหม่ โลกจะ
ร้อนขนาดไหน จะเย็นขนาดไหน เรื่องของเราเห็นใหม่ จะรื่นเริงจะอาจหาญจะตื่นตัว ถ้า
ไม่ตื่นตัวอย่าคอดกนะ ถ้าคอดกนะศาสนาเรียวแหลม เรียวแหลมที่ใจเรา

พระศรีอริยเมตไตรยจะมาตรัสรู้ข้างหน้า มันจะเรียวแหลมไปไหน พระศรีอริย
เมตไตรยก็จะมาตรัสรู้ธรรมอันนี้ โลกมันก็เป็นอย่างนี้ ตะวันออกเรามี ๓ ฤดูเห็นใหม่ ใน
ซีกโลกต่างๆ เขาไม่มี ๓ ฤดูเหมือนเราเห็นใหม่ ไม่มี ๓ ฤดูอย่างนี้ มันเป็นอย่างไรล่ะ?
มันเป็นเพราะ ๓ ฤดู มันมีการหมุนเวียน มันมีการเปลี่ยนแปลง มันมีการเปลี่ยนแปลง
ชีวิตเราก็อเปลี่ยนแปลง มันเหมือนวัฏฏะมันวนไป

ถ้าวนไป เราจะจมอยู่กับสิ่งใด เราจะตื่นตัวตลอดเวลา อย่างจมกับกิเลส อย่าง
นอนกับกิเลสนะ ถ้าเราจมกับกิเลส เวลาเราศรัทธา เราออกบวช เรามีความจงใจ ถ้าเรา
รักษาศรัทธาอันนี้ได้ เรามีความจงใจกับการออกบวช เราจะเอาตัวรอดได้นะ

เวลาเรามีศรัทธาขึ้นมา ของเราจากล้าหาญมาก เราจะพ้นจากกิเลสเลยนะ บวชแล้ว เราจะประพฤติปฏิบัติ จะถือเนสัชชิก รุกขมูล สิ่งต่างๆ กับชุดงควัตร จะปฏิบัติเต็มอกเต็มใจนะ เวลามันจนตรอกเวลามันทุกข์ มันอยากหาทางออก อะไรก็ได้ เหมือนคนทุกข์จนเลย เวลาจะกู้ยืมเขา อะไรก็ได้เนะ จะต่อรองอย่างไร เขาจะบีบคั้นอย่างไร แต่เวลาได้มาแล้วโอดโอยเลยนะ ทำไม่คิดแพงอย่างนั้น ทำไม่คิดร้อยแปดเลย

นี่ก็เหมือนกัน เวลาเราจะออกบวช เวลาเราตั้งอกตั้งใจประพฤติปฏิบัติ มันทำได้ทั้งนั้น คิดแต่ว่าจะทำได้เลย แล้วเวลาเข้ามา เวลาบวชไปแล้วเป็นอย่างไร มันยังก้าวเดินได้อยู่พักหนึ่ง เวลากิเลสมันเป็นดินพอกหางหมู มันหนักหามันขยับไม่ไหวเลย นี่การปฏิบัติเรามันขยับไม่ไหวเลย

หัวใจจะมีคุณค่ามาก สมบัติใดๆ คุณิเงินทอง ธนาการมีมหาศาลเลย เราสร้างทุนเห็นไหม คุณิ พระเขาแสวงหาทางโลกกัน ไปแสดงออกว่าทุกข์จนเจ็บใจขาดแคลนอย่างนั้น เขาก็เชื่อ เขาก็ศรัทธา เขาก็ทำให้ พอถึงกาลแล้ว เขามารู้ทีหลังว่าสิ่งนั้นมันไม่เป็นความจริง ศรัทธาเขาเสื่อมหมดคนะ

สิ่งที่โลกเขาเชื่องานกันได้ โลกเขาเป็นกันได้ แล้วเราไปแสวงหาสิ่งนั้นเห็นไหม แล้วเราสละสิ่งนั้นมา โลกมันก็หมุนอยู่อย่างนี้ มันจะเป็นสภาวะแบบนี้ แต่สิ่งที่เป็นอาศัยเห็นไหม เครื่องอาศัยไม่ใช่ถ้าเป็นกิเลสนะ มันสุดโต่งไป เวลาให้ขึ้นมาบนศาลามันก็ขึ้นมาบนหลังคาเลย เวลาให้ลงมามันก็ลงไปใต้ดินเลย

นี่ก็เหมือนกัน บอกให้ทำ มันก็ทำงานเกินกว่าเหตุ บอกว่าไม่ให้ทำ มันบอกทำไม่ได้ไม่ต้องทำเลย นกมีรวงรังใจ เหมือนปัจจัยเครื่องอาศัย ถ้าเราอาศัยเรารักษาของเรา เรารักษาของเราเนะ รักษาเพื่อให้การแสดงออกของใจ ถ้าใจมันแสดงออกนะ รู้จักคุณประโยชน์มันจะแสดงออก มันจะรักษาสิ่งนั้นด้วยความชื่นชมเนะ

เวลาจิตมันซาบซึ่งธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเนะ แม้แต่ฝ้านะ คุณิต่านคิดมาได้อย่างไร มีกระดูกเพื่อให้ฝ้ามีความทรงตัวมันได้ไง มีกระดูก มีอนุวาท มันแข็งแรง มันทนทาน ไม่ใช่ใช้ฝ้าฝืนอย่างนั้นเห็นไหม มีกระดูกมีตักมีเขี้ยวให้ถนอมให้รักษา มันเป็นประโยชน์ไปทั้งนั้นเลย เพื่ออะไร เพราะเราต้องถนอมต้องรักษา หัวใจมันหมักหมม ถ้าไม่มีการหมุนเวียน ไม่มีการถ่ายเท มันจะมีแต่เรื่องของกิเลสตัณหาเหยียบ

ย่าหัวใจ เวลาข้ามันมีปัญหาขึ้นมา เราขุนของเรา เราเย็บของเรา เราซักของเราเห็นใหม่ มันมีการหมุนเวียนไป

สิ่งหมุนเวียน สรรพสิ่งนี้เป็นอนิจจัง เราเกิดมาเห็นใหม่ ขับถ่ายทุกวัน เซลล์มันปรับตัว ๗ ปีเซลล์เก่าตายหมด ตั้งแต่เกิดมา ๒๐ ปีได้บวชใช้ใหม่ บวชได้ตั้ง ๒๐ ปี แล้วเราบวชตั้งแต่อายุเท่าไร? แล้วบวชมาก็ปีเห็นใหม่ เซลล์เก่าๆ มันตายหมดแล้วเห็นใหม่ ที่นั่งอยู่นี้มันก็เป็นคนใหม่

คนใหม่แล้วอย่างไร? มันก็เป็นคนเก่านี้แหละ มันก็เป็นเรานี้แหละ แต่เป็นคนใหม่มันอนิจจังอย่างนี้ เราไม่เห็น เราไม่รู้ แล้วก็สืบทอดมา จิตก็อยู่ในร่างกายนี้ มันก็เป็นอันเก่าอยู่อย่างนี้

รากฐานของจิตมันอันเดิม ภาวสวะ ตัวภพ ถ้าจิตมันเป็นภพ มันเป็นตัวเดิม แต่มันได้เปลี่ยนแปลง ตกแต่งด้วยอะไร ถ้าเราตกแต่งด้วยคุณงามความดี มันก็จะตกแต่งให้จิตนี้มันดีขึ้น ถ้าเราตกแต่งด้วยความบาปอกุศลนะ คราบ! คราบของนักบวช คราบของนักรบ คราบของบัณฑิต คราบต่างๆ เรื่องเปลือกๆ ข้างนอกมันเป็นคราบ

แต่ถ้าเป็นความเป็นไปภายในหัวใจนะ ถ้าจิตมันได้ตกแต่งมันได้ตัดแปลงของมันเห็นใหม่ ด้วยสุภาพบุรุษ ด้วยสัมมาทิฐิ ด้วยความเห็นที่ถูกต้อง มันเป็นสัจจะความจริง สัจจะความจริงเป็นปัจจัยตั้ง สมาธิมันก็เป็นสมาธิขึ้นมาที่จิต ไม่ใช่เป็นสมาธิในตัวหนังสือ สมาธิที่เป็นตัวหนังสือนั้นมันเป็นชื่อของสมาธิเห็นใหม่ ปากก็พร่ำบ่นกันไป ประพฤติปฏิบัติกันไป ความสัมผัสของจิตไม่เคยมี ถ้าเคยมีนะ สมาธิจะไม่ถามกันเลย พูดถึงสมาธินี้จะซาบซึ่งมาก ซาบซึ่งว่าจิตสงบเป็นอย่างนี้ มีสติสัมปชัญญะพร้อม มันจะมีความรู้สึกร่วมเลย ไม่ลังเลสงสัยเลยในเรื่องของสมาธินะ ชั้นของสมาธิ

ถ้าชั้นของปัญญาเห็นใหม่ จิตมันนุ่มไปในปัญญา นุ่มไปในปัญญานะ นุ่มไปในชั้นของปัญญา ปัญญาคืออะไร คือการแสดงออกของสังขาร สังขารนะ สังขารมันคืออาการของใจเห็นใหม่ ถ้าจิตมันสกปรก ความแสดงออกมันเป็นสกปรก ถ้ามันมีสมาธิขึ้นมา จิตมันสงบขึ้นมา ก็เลสมันต้องสงบตัวลงเห็นใหม่ อาการของใจที่มันเป็นความสะอาดบางครั้งบางคราว เหมือนน้ำสะอาดเลย น้ำสะอาดทำในโรงงานเห็นใหม่ เอาไปใช้สอยน้ำสะอาดนั้นกลายเป็น้ำเสีย น้ำเสียเอากลับมาใช้อีกมันก็ยิ่งเสียยิ่งไปมากขึ้น

ในความคิดของกิเลสเห็นใหม่ ความคิดที่หมักหมมในหัวใจมันเสียหาย มันก็คิด เบียดเบียนหัวใจ เบียดเบียนนะ เราทำอะไรไม่ได้เลย สมาธิก็ทำไม่ได้ สิ่งต่างๆ ก็ทำไม่ได้ ชีวิตนักบวชทุกข์ยากเจ็บใจ น้ำเสียนมันก็เหยียบย่ำเห็นใหม่

ถ้าเป็นน้ำดีนะ โลกนี้คนที่ร่ำรวยมหาศาล มีเงินเป็นเศรษฐีโลกนะ เขาก็มีธาตุ ๔ ชั้น ๕ เหมือนเรา การใช้จ่ายของเขาใช้สอยของเขาเพื่อชีวิตของเขาเท่านั้นแหละ แค่อิ่มเดียว แค่อะเสพสุขเท่านั้นแหละ คนทุกข์คนจน ถ้ามันเสพสุขแล้วมันก็มีมีความสุขเหมือนกัน โลกมีเท่านั้นแหละ

เพราะถ้าเราสละสิ่งนั้นมาสิ่งที่มีอยู่ พระเขาใช้อย่างนั้นใหม่ เป็นพระเขาใช้นะ เราก็ใช้ปัจจัยเครื่องอาศัยเหมือนกัน เราก็ฉันอาหารเหมือนกัน เราก็ใช้สิ่งต่างๆ เหมือนกัน แต่ใช้โดยสมมุติสงฆ์ โดยพระนะ โดยภิกษุ ไม่ใช่คฤหัสถ์

ถ้าเป็นภิกษุเห็นใหม่ การใช้ของภิกษุ มันเป็นสัตว์ที่กลัวภัยเห็นใหม่ สัตว์เห็นใหม่ ไก่บ้าน ไก่ป่า ไก่บ้านเห็นใหม่ มันก็เป็นไก่ มันอยู่ในกรง มันอยู่อาศัยของมัน มีคนเป็นเจ้าของดูแลมัน ถ้าเป็นไก่ป่าละ ไก่ป่ามันต้องอาศัยตัวเองนะ มันต้องจิตใจเข้มแข็งนะ ฝนตกฟ้าร้องมันต้องเอาตัวรอดได้ เวลาฝนตกมันจะซุกอยู่ในใบไม้อย่างไร เวลามันจะออกไข่ มันจะดำรงเผ่าพันธุ์ของมัน นี่ธรรมชาติของป่าเขา

ภิกษุกับคฤหัสถ์ การดำรงชีวิตเหมือนกัน แต่มันต่างกัน ต่างกันที่สัจจะความจริง ใ้ สัจจะความจริงกับสมมุติใ้ เราเป็นภิกษุเราเป็นสมมุติสังคมาของสงฆ์ น้ำเห็นใหม่ น้ำคือสังคมา เราเป็นปลา เราเป็นปลาเราอยู่ในสังคมาของชาวพุทธ ผิดถูกชั่วดีเขาเห็นนะ ทำดีทำชั่วเขาู้เห็นใหม่

พระนะ เวลาเราห่มจีวรเดินเข้าไปในบ้าน เขาก็รู้ว่าพระ เจอเด็กเห็นใหม่ “ธุจ๊ะๆ ไหว้พระๆ” ในสังคมาเขารู้กัน คุณติเวลาหลวงปู่มันท่านว่าเห็นใหม่ ปลูกกับมดมันเดินผ่านมา พระท่านกำลังตีตาดอยู่ “เราหลบเลยนะ พระธาตุคงค์เขาทำข้อวัตรอยู่” เพราะอะไร? เพราะคุณติ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเรานะ ในภัททกัปองค์ที่ ๔ พระศรีอริยเมตไตรยเป็นองค์ที่ ๕ ในภัททนี่มี ๕ องค์ แล้วมีต่อไปอีกใหม่ จิตมันเวียนตายเวียนเกิดอย่างนี้ จิตมันเวียนตายเวียนเกิดมันก็รับรู้อย่างนี้ รับรู้สภาวะแบบนี้เห็นใหม่ แล้วถ้าจิต

มันประพฤติปฏิบัติเข้ามา มันเรื่องของหัวใจเห็นใหม่ เรื่องของหัวใจถ้ามันย้อนกลับเข้ามาละ

เวลาเราเกิดมาเป็นมนุษย์ เกิดมาเป็นชนชาติต่างๆ เราว่าชนชาตินั้นๆ เห็นใหม่ อันนั้นมันเป็นเปลือกนะ แต่สิ่งจะความจริงคือสุขกับทุกข์ในหัวใจเหมือนกัน นี่คือสมมุติทั้งนั้นเลย บวชก็เป็นสมมุติ เวลาบวชเป็นสงฆ์โดยสมมุติเห็นใหม่ แล้วถ้าเป็นสมมุติมันสิ่งจะความจริง ไก่อป่าไก่อบ้าน ไก่ก็คือไก่ ไก่อป่าไก่อบ้านก็คือไก่เหมือนกัน

ไก่เหมือนกัน แต่หัวใจของไก่อมันไม่เหมือนกัน หัวใจของไก่อมันต่างกันเพราะการดำรงชีวิตต่างกัน สิทธิมันต่างกัน เพราะไก่อบ้านเห็นใหม่ ไก่อบ้านมันมีเจ้าของ ลองไปยิงของเขาสี ไปยิงของเขาไปลักของเขา ตีคดคุณนะ ไก่อป่าเขาไปล่าสัตว์กัน มันเป็นสมบัติสาธารณะ

นี่ก็เหมือนกับ ภิกษุเป็นบุคคลสาธารณะ เป็นชาวพุทธขึ้นมา เป็นภิกษุมีสิทธิออกบิณฑบาต มีสิทธิไม่ต้องเสียภาษี มีสิทธิไม่ต้องไปเลือกตั้ง มีสิทธิเห็นใหม่ เพราะอะไร? เพราะสังคมชาวพุทธ ในเมื่อบัญญัติในกฎหมาย กฎหมายยกเว้นให้อย่างนี้ เขายกเว้นให้ เขายกให้เป็นนักรบ ยกให้เป็นครูเป็นอาจารย์ของเขา เขายกมือไหว้นะ เขาหาอาหารมา เขาใส่บาตรให้เรานะ ปัจจัยเครื่องอาศัยเขาแสวงหามาให้ เพื่ออะไร ก็เพื่อให้เราแสวงหาให้หาธรรมะในหัวใจ

พระไตรปิฎก เปิดดูพระไตรปิฎกกัน ศึกษาธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ศึกษาธรรมกันปากเปียกปากแฉะ แล้วก็มาได้เถียงกัน แต่ถ้าทำสมาธิขึ้นมา “นี่มันเป็นอะไร” ถ้าจิตมันมีสมาธิขึ้นมา จิตมันมีปัญญาขึ้นมา “มันอะไรนี่”

สิ่งนี้เห็นใหม่ เวลาธรรมะสอน ในพระไตรปิฎกสอนอะไร ก็สอนศีล สมาธิ ปัญญา แล้วศีล สมาธิ ปัญญา มันเกิดขึ้นทางหัวใจของเรา ดูพระไตรปิฎกเปิดหรือยัง ถ้าดูพระไตรปิฎกเปิดเราศึกษาจากพระไตรปิฎก เราค้นคว้าจากพระไตรปิฎกของเรา เพราะสภาวะธรรมมันเกิดแล้วนะ สมาธิเกิดนี่คือธรรมเกิดแล้ว ปัญญาเกิดธรรมเกิดแล้ว เราเปิดดูพระไตรปิฎกแล้ว เราทำไมไม่ศึกษาไม่วิเคราะห์ห้วิจัย ธรรมมันคืออะไร มรรคญาณเป็นอย่างไร สิ่งจะเป็นอย่างไร กิเลสเป็นอย่างไร อริยสัจมันเปิดแล้วนะ

อริยสังใจในหัวใจมันเปิดแล้ว ถ้าจิตเราเป็นสมาธิขึ้นมา มันเป็นปัญญาขึ้นมา มัน
เป็นอริยสังใจขึ้นมาให้เราค้นคว้าไง มันจบกระบวนการใหม่ การวิเคราะห์วิจัยมันจบ
กระบวนการใหม่ ถ้ามันจบกระบวนการเห็นใหม่ ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค จิตมันกลั่น
ออกมาเป็นอริยสัง มันจะเป็น โสดาบัน สกิทาคามี อนาคามี

แล้วถ้ามันเข้าไปในกระบวนการเห็นใหม่ เหมือนเครื่องซักผ้า เราเอาผ้าเข้าไปซัก
ในเครื่องซักผ้า โลกเรามีเครื่องซักผ้ากัน เวลาเรากดปุ่มเห็นใหม่ ใส่น้ำ ใสผงซักฟอก มัน
ก็ปั่นของมันอยู่อย่างนั้น ปั่นของมัน อริยสังมันเปิดนะ อริยสังมันเปิด สิ่งต่างๆ มันเปิด
ถ้ามันเปิดธรรมมันเปิด ปัญญามันเกิด มันหมุนเข้ามาจากภายในเห็นใหม่ นี่คือโลกุตตร
ปัญญา ปัญญาที่เป็นธรรมเหนือโลกเห็นใหม่ สิ่งนี้เกิดขึ้น ถ้าสิ่งนี้เกิดขึ้น

นี่ค้นคว้าอย่างนี้ ศึกษาอย่างนี้ เราเป็นนักรบ อกาลโก ไม่ใช่กาล ไม่ใช่เวลา ตู
พระไตรปิฎกจะเปิดได้ทุกเวลา จะเปิดได้ตลอดเวลา แล้วไม่ต้องไปซื้อมาจากมหามงกุฎ
ฯ แล้วไม่ต้องคอยเปิดประตู ไม่ต้องคอยอะไรต่างๆ เห็นใหม่ สิ่งนั้นเป็นกิริยา เป็นทฤษฎี
เป็นคำสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เป็นปฐนหมายปลายทาง เป็นชื่อของ
ธรรมะทั้งหมดเลย

แล้วเราประพฤติปฏิบัติขึ้นมา ธรรมเกิดขึ้นมาจากหัวใจ เป็นตัวธรรมทั้งหมดเลย
ตัวธรรมเกิดขึ้นมา มันเกิดมาจากไหนล่ะ? มันเกิดมาจากความรู้สึก ความรู้สึกโดยกิเลส
ความรู้สึกโดยเรา เราคิดขึ้นมาเป็นกิเลสทั้งหมด คิดโดยกิเลสมันเป็นกิเลส คิดโดยโลก
มันเป็นโลกียปัญญาเห็นใหม่

ถ้าเรามีสติสัมปชัญญะ เราเชื่อในองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ศีล สมาธิ
ปัญญา รักษาศีล ศีลจะทำให้บริสุทธิ์ ศีลเห็นใหม่ ศีลจากข้างนอก ศีลจากข้างใน ศีลจาก
ข้างนอกคือศีลของข้อวัตรไง ศีลของพระไตรปิฎกไง ๒๑,๐๐๐ ข้อ พระสูตรในพระ
อภิธรรมพระไตรปิฎก สิ่งนี้มันเป็นแค่ภายนอก ศีลจากภายนอก

ศีลจากภายในเห็นใหม่ เราไม่เกิดบาปอกุศล เราไม่มีเจตนาทำชั่ว เราไม่มีเกิด
เจตนาทำผิด เราตั้งสติไว้ตลอดเวลา ศีลมันเกิดที่นี่ ศีลมันคืออริศีล ศีลคือจิตปกติ เวลา
กำหนดสมาธิ มีสติขึ้นมาเนี่ย เวลาพุทธโงๆ ขึ้นมา มันต้องพุทธโงๆ ขึ้นมานะ เพราะอะไร

เพราะของที่มันนอนอยู่ คุณเียนับตั้งค์เห็นใหม่ เเขานับตั้งค์เขามิเครื่องนับตั้งค์ ฟรีๆ เป็นล้านๆ เลย แต่เขานับกันแล้วถ้าไม่มีเครื่องนับ เขาต้องนับทีละใบๆ เห็นใหม่

พุทโธๆ มันซบซ้อนๆ มันก็เกิดขึ้นมาเห็นใหม่ จาก ๑ ๒ ๓ ๔ ๕ ๖ ๗ ๘ ๙ ๑๐ เป็นร้อยเป็นพันเป็นหมื่นเป็นแสน คำบริกรรมก็เหมือนกัน พุทโธๆๆ ไปนะ จิตมันก็ย้ายไปๆ มันก็เกิดขึ้นมา มันก็เป็นกำลังของสมาธิขึ้นมา มันต้องมีการนับ เงินมากองอยู่เรา จะรู้ใหม่ว่าเงินก็บาท เงินมากองอยู่เราไม่นับเราจะรู้ใหม่ว่าเป็นเงินเท่าไร

จิตก็เหมือนกัน พุทโธๆ จิตมีสมาธินะ จิตว่างๆ ว่างๆ แล้วว่างๆ อะไรว่างๆ ละ ทำไมไม่มีสติมันไม่คิดละ ทำไมไม่มีคำบริกรรมขึ้นมาละ ถ้ามีคำบริกรรมขึ้นมา ว่างไม่ว่างมันเป็นเรื่องอะไรของเรา ว่างไม่ว่างมันเป็นเรื่องอะไรของความรู้สึกละ ความรู้สึกมันว่างของมันเอง มันมีสติของมันเองเห็นใหม่

ถ้ามันมีสติของมันเองความว่างอันนี้มันเป็นอย่างไร มันพุทโธๆ มันก็เหมือนเขานับตั้งค์นะ เขานับมากเท่าไร ตั้งค์นะ อยากได้มากๆ อยากจะนับจนไม่มีวันจะเลิก เวลาพุทโธๆ มันก็เก็ย มันไม่ทำ เพราะมันต้องใช้พลังใจ แต่ถ้านอนเฉยๆ มันเป็นหมูตายนะชอบอยู่เฉยๆ คุณจิต สบายๆ อย่างนี้มันเป็นสัตว์ตายนะ สัตว์ตายมันเคลื่อนไหวไม่ได้ คุณเียนไปบิณฑบาต แล้วสุนัขมันอยู่ข้างถนน พอเราไปมันจะวิ่งหนี พอรถมามันต้องกระโดดหนี ไอ้นี้มันสัตว์ตาย รถมามันก็ไม่หนี มันนอนให้เขาทับ

กิเลสมันทับ ความยึดมั่นถือมั่นมันทับ มันว่าสิ่งนี้เป็นธรรม สิ่งนี้เป็นธรรม เปิดไม่ออกใจ เวลาผู้พระไตรปิฎก เปิดผู้พระไตรปิฎกมันถึงได้ศึกษาธรรมในผู้พระไตรปิฎกนั้น ไอ้นี้ไปมั่วกัมกราบกรานกับธรรม ธรรมคือธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าใจ มันไม่รับรู้ใจ

สิ่งนี้เป็นธรรม สิ่งนี้เป็นธรรม มันเป็นความว่างใจ แล้วเวลาเกิดสติจะความจริงขึ้นมาก็ไม่รู้อะไรเลยนะ ทำอะไรมาแล้วอย่างนี้ มันไม่รู้เรื่องอะไรเลยเห็นใหม่ มันจะไปรู้อะไร มันก็ไปรู้เรื่องของกิเลสนะ เพราะกิเลสนำ มันเป็นโลกิยะนะ แล้วก็โต้แย้งนะ นี่เป็นธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ศึกษาแล้วก็ไม่เข้าใจ ทำให้อ่อนแอ สิ่งต่างๆ ทำให้ท้อแท้ต่ำใจ มันไปท้อแท้ต่ำใจก็ตัวเองไปเชอกับกิเลสเอง จะรบกับกิเลสแล้วไปเชอกับมันให้มันเหยียบย่ำอยู่อย่างนั้น การประพฤติปฏิบัติ

เวลาข้างนอกชนะไปหมด เวลาข้างนอกรู้ไปหมด เวลาต่างๆ เห็นใหม่ เรื่องโลกๆ
ชำนาญการนัก ชำนาญการมันจะเป็นประโยชน์อะไร ก็เรื่องของโลกมันเกิดดับ มันเป็น
อย่างนี้ โลกมันเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ใครจะไปศึกษามันจนหมดโลกละ

ศึกษาขนาดไหนมันเป็นทฤษฎีนะ คือวิชาการ คือตลาด มันเป็นอย่างนั้น มันเป็น
ไหวพริบ มันเป็นปฏิภาณ ขณะที่ต่อรองเท่านั้น กรรมมันเกิดตอนนั้น กรรมมันเกิดตอน
ที่ต่อรอง แล้วโอเคจบสิ้นกระบวนการนั้น นั่นแหละกรรมเกิดแล้ว ตรงนั้นมันเสียไปแล้ว
มันจบไปแล้ว ตลาดก็คือตลาด โลกก็คือโลก เราจะไปรู้อะไรกับมัน เพราะเราไม่ได้ไป
ต่อรอง เราเป็นการคาดหมาย เราเป็นการจินตนาการเห็นใหม่ มันเป็นปัญญาเผาผลาญ
ตัวเอง ปัญญาเผาผลาญตัวเองอย่างนี้เอามาทำไม ปัญญาเผาผลาญตัวเองยิ่งรู้มากยิ่งอยาก
ทดสอบ รู้มาก คนนั้นจัดการไม่ได้ ฉันทเองๆ จัดการกิเลสกลิ้งล้มหายไปกับโลกหมดเห็น
ใหม่

ปล่อยมัน ปล่อยให้มันเป็นเรื่องของโลก เราสละมาแล้วนะ ถ้ามีถึงการจำเป็น
จะต้องทำ มันก็จำเป็นต้องทำแบบนรกต้องมีวางรัง เราเป็นนักรบ เราเป็นผู้ประพฤติ
ปฏิบัติ อาศัยปัจจัยเครื่องอาศัย แค่อาศัยไปมันเพื่ออาศัยได้ก็เอาแล้ว สิ่งนี้ถ้ามันชำรุดทรุด
โทรมไป ถึงเวลามันก็ซ่อมแซมได้ทั้งนั้น

สิ่งที่ซ่อมแซมสิ่งที่บำรุงรักษาไป มันเรื่องของโลกนะ แต่สิ่งจะความจริงอันหนึ่ง
คือเรื่องของความรู้สึก คือเรื่องของใจ อันนี้สำคัญมากที่สุด ถ้าสำคัญมากที่สุดเราต้อง
ถนอมรักษา อย่าให้สิ่งที่เป็นเรื่องโลกๆ มันมาเหยียบย่ำจนเกินไ้ไปนัก รักษาไว้พอเป็น
อาศัยนะ สิ่งที่อาศัยให้ไปอาศัยแล้วไปประพฤติปฏิบัติกัน อ่อนแอไม่ได้ ถ้าอ่อนแอนะ
เราจะไม่เหลือกันเลยนะ ถ้าจิตใจเข้มแข็ง คุณเห็นไหม

โลก ครูบาอาจารย์ท่านว่านะ พระหันหน้าออกหมดเลย ไปบวชเป็นพระ แล้วก็
ให้โลกเขามาดูแลอุปฐากอุปถัมภ์ แล้วจะอุปฐากอุปถัมภ์ให้กลายเป็นโลก ก็จะมี
สะดวกสบายแบบโลกๆ เขาเลยไง

โลกนะ มันยังมีขาดแคลน คุณใช้เวลาเกิดภัยพิบัติขึ้นมา เขาต้องช่วยเหลือเอื้องาน
กัน โลกยังขาดแคลนนะ แล้วเราเป็นนักรบ เราอาศัยโลกเขาอยู่มันจะไม่ขาดแคลนมัน
เป็นไปได้อย่างไร สิ่งที่ขาดแคลนก็ขาดแคลนสิ มีก็มี ไม่มีก็ไม่มี มีก็มีเหมือนกัน ไม่มีก็

ไม่มีเหมือนกัน ไม่เห็นมีใครดีใครเด่นกว่ากันเลย ถ้าเราไม่มีแต่คนอื่นมีอยู่ มันไม่เสมอภาค นี่มันก็ไม่ใช่เป็นธรรม ถ้าสิ่งที่ไม่เป็นธรรม มันจะปฏิบัติธรรมได้อย่างไร

มีก็มีด้วยกัน จนก็จนด้วยกัน ทุกข์ก็ทุกข์ด้วยกัน มีเสมอภาคกัน สิ่งนี้เป็นธรรมเห็นไหม แล้วมันก็ไม่มีความหวาดระแวง มันไม่มีความหวาดระแวงใดๆ เลย มันมีแต่ความอบอุ่น

ถ้าเรามีความเชื่อใจ มีการลงใจ ถ้าการลงใจเชื่อใจสิ่งต่างๆ เห็นไหม มันเป็นไปได้ไม่ได้หรอกที่ว่าจะมีสิ่งต่างๆ แล้วไม่มีการขาดแคลนไปเลย คุณิเรามาไว้มันยังหมดได้เลย อะไรก็หมดได้ แต่ถ้าเรายังมีวาสนาอยู่ โลกเขาไม่ทิ้งนะ เขาก็หามาให้เราได้ ถ้าหาไม่ได้เราก็ใช้เท่าที่มีเห็นไหม คุณิเวลามีอาหารขึ้นมาเรายังจงใจอดอาหารกันเลย

สิ่งที่มีอยู่สิทธิใช้สอยเรามีอยู่ เรายังต้องตัดทอนเห็นไหม มักน้อยสันโดษ มักน้อยสันโดษเพื่อฝึกฝนตนเองไว้ ถ้าถึงคราววิฤติแล้วจิตนี้มันจะอาจหาญมาก จิตมันจะอาจหาญมากเลย เพราะอะไร เพราะมันฝึกฝนของมันไว้ มันไม่กลัวสิ่งใดๆ เลย คุณิเรากินจงกรมเห็นไหม เราเดินจงกรมกำหนดพุทโธๆ อานิสงส์มันเกิด ทำให้ร่างกายแข็งแรง จะเดินชุกชุกก็ไม่กลัว ถ้าจิตมันสงบขึ้นมา เสื่อมยาก

จิตสงบในทางจงกรม เดินจงกรม พุทโธๆ เดินไปเดินมา ถ้ามันสงบขึ้นมาแล้วถ้าปัญญามันหมุนในทางจงกรมนะ เดินจงกรมก็วันก็ได้ ก็คืนก็ได้ ความเพียรที่ว่าเราทำกันไม่ได้ๆ เวลาจุดไฟมันติดแล้วเห็นไหม จนจะต้องขอเวลาพักเลยละ

เต็มทีแล้วนะ ร่างกายมันจะทนไม่ไหวแล้ว อดอาหารมานะ เดินจงกรมเป็นวันเป็นคืนแล้วนะ ควรจะได้พักผ่อนบ้าง มันยังไม่ยอมเลย เวลาจิตมันหมุนแล้ว ธรรมจักรมันหมุนนะ มันหมุนอยู่ตลอดเวลา มันหมุนมันจะเอาผลงาน เหมือนคนงก มันงกนะกิเลสมันพวง กว่าสิ่งนี้มันเป็นธรรมๆ มันจะเป็นธรรมไปไหนในเมื่อมันล้าไปหมดแล้ว มันเป็นธรรมไปไม่ได้ ถ้ามันไม่ผ่อน ถ้ามันไม่ตั้งเข้ามาสมาธิ ถ้ามันไม่ตั้งเข้าพุทโธ มันเป็นธรรมไปไม่ได้ เพราะมันไม่มัจฉิมาปฏิบัติ มันเป็นสิ่งให้อ่อนล้า

เหมือนกับผลไม้ที่มันจะเน่า ของจะเน่ามันจะเอามากินได้อย่างไร มันจะเน่า แต่ถ้าของมันห้ามเห็นไหม ผลไม้ห้ามเราจะบ่มให้มันสุก ถ้ามันสุกพอดีมันกลมกล่อมมัน

หวาน มันฉิมามันเป็นอย่างนี้ ขณะที่มันจะเน่า ผลไม้เน่ามันเน่าเลย เพราะมันเป็นวัตถุ แต่ถ้ามันเป็นจิตเห็นใหม่ ถ้ามันเหมือนผลไม้กำลังเน่า ถ้าเราไม่ทันมันนะ มันก็เสื่อมไปหมดเลย เสื่อมออกไปก็ตั้งต้นใหม่ ตั้งต้นใหม่ก็กลับมาพุทโธใหม่ กลับมาเริ่มต้นใหม่ เตะตะขึ้นมาใหม่ สร้างขึ้นมาใหม่ สติขึ้นมาใหม่ ปัญญาขึ้นมาใหม่ หมุนขึ้นมาใหม่ เต็มมันก็หมุนไปอีกเห็นใหม่ ถ้าทำไปได้อีกมันก็น่าขึ้นไปอีก

แต่ถ้ามันมีสติ มันมีการคุ้มครองนะ มันจะดึงกลับมา ดึงกลับมาเห็นใหม่ ถ้าน้อมไปอย่างนี้ ปัญญามันเป็นอย่างนี้ ถ้าอย่างนี้มันจะล้าอย่างนี้ ถ้าเราใช้ปัญญาอย่างนี้ เรากลับมาที่พุทโธก่อน มาพักก่อนเห็นใหม่ เหมือนขับรถเลย เวลาถึงจุดพัก จุดที่ว่าควร เลี้ยวซ้ายเลี้ยวขวา มันต้องเป็นไปตามนั้น

นี่ก็เหมือนกัน พอปัญญามันเกิดขึ้นมา มันจะมีปัญญาหมุนของมันอย่างนั้นเห็นใหม่ ขึ้นของปัญญามันพลิกแพลง มันพลิกแพลงให้จิตของเรามันใคร่ครวญไตร่ตรอง ในความเป็นไปของจิต แล้วมันย้อนกลับเข้ามา นี่คือธรรมจักร นี่คือโลกุตตรปัญญา ปัญญามันเกิดมันเกิดอย่างนี้ มันทำงานของมันอย่างนี้ มันหมุนของมันเป็นอย่างนี้เห็นใหม่ มันจะย้อนกลับมา

จิตนี้ต้องตายต้องเกิด ต้องตายต้องเกิดนะ คุณดูความบีบคั้นของฤดูกาล คุณความบีบคั้นของวัฏฏะ คุณความบีบคั้นแล้วจิตยังต้องตายต้องเกิด สดใจใหม่ ถ้าสดใจ สิ่งนี้ ปัญญาอย่างนี้ มรรคญาณอย่างนี้ มันจะเข้ามา มันจะเข้ามาทำลายสิ่งที่เป็นภวาสวะเป็นภพที่ต้องไปให้เขาบีบคั้นนะ

วัฏฏะมันเป็นวัฏฏะอยู่อย่างนั้น แต่จิตนี้มันมีกิเลสอยู่มันต้องหมุนไปตามวัฏฏะอย่างนั้น มันเข้าไปจำยอมกับเขา เหมือนกับวัวในคอก มันต้องเข้าในคอก มันต้องอยู่คอก คอกนั้นครอบงำมัน นี่ก็เหมือนกัน จิตนี้อยู่ในวัฏฏะ มันต้องวนในวัฏฏะ วัฏฏะนี้บีบคั้นมัน ถ้าบีบคั้นมัน มันก็ต้องเย็นร้อนอ่อนแข็งอย่างนี้ มันจะทุกข์อย่างนี้ ต้องเกิด ต้องแก่ ต้องชราภาพ ต้องจบอายุขัย ต้องโดนภพชาติมันบีบคั้นแล้วก็ต้องตายไป ก็โสภะเร้าวิลาส ราพันกัน แล้วก็ร้องห่มร้องไห้ให้ราพันจะต้องพลัดพรากจากกันเห็นใหม่

สมาธิจิตไว้ก่อน แล้วใช้ปัญญาหมุนเข้ามา มันจะเริ่มไต่ตรงเริ่มไคร่ครวญเข้ามาเห็นใหม่ ถึงจะอยู่ในคอก ร่างกายนี้ จิตอยู่ในคอก มันก็ใช้ปัญญาไปเปิดคอก เปิดคอกออก จะเปิดประตูคอก เปิดประตูคอกให้จิตนี้มันออกไปเห็นใหม่

พยายามจะทำความสะอาดของใจ ให้ใจพ้นสภาวะทุกข์ยากอย่างนี้ ถ้าสภาวะทุกข์ยากอย่างนี้ มันพ้นออกไปบ่อยครั้งเข้า บ่อยครั้งเข้า โสคาบัน สกิทากามี อนาคามี จนถึงที่สุดเห็นใหม่ ถึงที่สุดมันทำให้จิตนี้สะอาด

จิตนี้สะอาด อวิชชาปัจจัย สังขารา จิตเดิมแท้ส่องใส จิตเดิมแท้นี้หมองไปด้วยกิเลส จิตเดิมแท้ส่องใส จิตเดิมแท้เป็นผู้ข้ามพ้นกิเลส ถ้าจิตนี้สะอาดเห็นใหม่ อาสเวทิจิตฺตานิ วิมฺบุจิงฺ สุติ จิตเดิมแท้เป็นผู้ข้ามพ้นกิเลส ถ้าจิตนี้เป็นผู้ข้ามพ้นกิเลส นี่มันสะอาดแล้ว แล้วอะไรที่เป็นเป้าหมาย อะไรเป็นสิ่งที่เริ่มต้นของความคิด อะไรเป็นสถานที่ที่จะให้ปัญญามันบีบคั้นล่ะ

สิ่งที่บีบคั้นมันไม่มี มันโดนทำลายไปหมดนะ ถ้าโดนทำลายไปหมดเห็นใหม่ แม้แต่จิต จิตเดิมแท้ที่ส่องใส มันจะรู้ว่าส่องใสนะ มันมีธาตุรู้ มันมีตัวรู้ มันมีสิ่งที่กำหนดได้ มันถึงรู้ว่าส่องใส ถ้าไม่มีตัวรู้ มันจะรู้ว่าส่องใสได้อย่างไร

แต่พอมันทำลายของมันไปแล้ว ความส่องใสนี้เป็นอาการ เป็นความรู้ของจิต ตัวจิตโดนทำลายสิ่งนั้นเป็นสภาวะแบบนั้น คุณเวลาฟ้าแลบ เวลาสิ่งต่างๆ เห็นใหม่ ฟ้าแลบฟ้าผ่าต่างๆ มันก็เป็นธรรมชาติของมันอย่างนั้น ถ้าส่องใสเห็นใหม่ คุณความสว่าง คุณฟ้าแลบมันแลบออกมามันก็ส่องแสงสว่างเหมือนกัน แล้วใครเป็นเจ้าของมัน ใครเป็นสิ่งต่างๆ ของมันเห็นใหม่ นี่เป็นธรรมชาติอันหนึ่ง

จิตเดิมแท้ก็เหมือนกัน จิตเดิมแท้แต่มันมีกิเลส มีวิชชามันเป็นเจ้าของ ถ้าเป็นเจ้าของของมรรคญาณสำคัญกว่า ถ้ามันเข้ามาทำลายอย่างนี้ออกไปแล้ว ขนาดฟ้าร้องฟ้าผ่าไม่มีเจ้าของ แต่มันยังทำลายมนุษย์ มันยังทำลายคนตายได้เห็นใหม่ เวลาฟ้าผ่า ผ่าคนตายเลย

แต่อย่างนี้ ถ้าจิตส่องใส แล้ววิชชานะ มันเข้าไปทำลายตรงนี้ ถ้าทำลายแล้วมันไม่มี จิตเดิมแท้ที่ส่องใส จิตเดิมแท้เป็นผู้ข้ามพ้นกิเลส ถ้ามันข้ามพ้นกิเลสแล้วมันก็

หมด หมดสถานที่ให้มีการบีบคั้น วัฏฏะที่เป็นสิ่งที่จิตจะต้องมาเสวยในวัฏฏะที่ต้องให้
เขาบีบคั้นอย่างนี้มันไม่มี ไม่มี ไม่เป็นไป อันนี้พ้นไปจากกิเลส

อยู่กับเรายู่กับธรรมะนะ อยู่กับธรรมะ ธรรมะเป็น สัพเพ ชมฺมา อนตฺตา
สภาวะธรรมเป็นอนัตตา มันเป็นอนัตตาเพราะว่าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามาตรัส
รู้สิ่งนี้ จิตเราเป็นอัตตา จิตเรามันคงที่ มันมีอยู่แน่นอน แต่มันโดนกิเลสครอบงำอยู่ มัน
เลยคงที่แบบอนิจจัง มันแปรสภาพๆ มันเกิดตายๆ แต่เพราะเวลามันมี สัพเพ ชมฺมา อนตฺตา
สภาวะที่คงที่มันคงที่ อัตตาเพราะมันเป็นอวิชชา มันเป็นอนัตตา สภาวะธรรมสร้างเป็น
อนัตตาขึ้นมา คั่นคว่ำขึ้นมา ทำลายกันขึ้นมา ทำลายจนเป็นสัจจะความจริงเห็นใหม่

สัจจะความจริงเป็นอริยสัจ อริยสัจมันเป็นธรรมชาติ เป็นความจริงอันหนึ่ง ความ
จริงอันหนึ่งที่เกิดจากสภาวะนามธรรมในหัวใจ แล้วมันทำลายกัน ทำลายอวิชชานี้ออก
จากใจนะ เย็นร้อนอ่อนแข็ง ความทุกข์ความร้อนความเศร้าความโศก ที่เราต้องเผชิญกับ
มัน เราเผชิญกับมันแล้วนะ เราก็เศร้าโศกจากภายในหัวใจ แล้วก็อ่อนแอ แล้วก็หงอย
เหงาม ไม่รื่นเริง ไม่อาจหาญ นักรบนะ

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นพระอรหันต์ สงบอยู่ในหัวใจ สงบเสงี่ยม
นิ่งอยู่ในหัวใจเห็นใหม่ แต่ไม่ใช่อ่อนแอ จะรื่นเริงจะอาจหาญ จะเข้าใจโลกทั้งหมดเลย
โลกเกิดจากเหตุ มีเหตุมีปัจจัย มันถึงเป็นอย่างนี้ ถ้าเหตุปัจจัยเป็นอย่างนี้ รู้จักที่มาที่ไป
ไม่ตื่นเต้น มีเหตุปัจจัยมาเป็นอย่างนี้ แล้วถ้าเหตุปัจจัยตรงนี้ ตรงปัจจุบันนี้เราสร้างมันดี
เหตุต่อไปผลต่อไป ก็จะดีขึ้นเรื่อยๆ

ถ้าเหตุปัจจัยมันเป็นแบบนี้ แล้วเราสร้างเหตุสร้างผลที่มันเป็นความอ่อนด้อย ที่
จะทำให้เสื่อมสภาพ ผลของมันก็ต้องอ่อนด้อยเสื่อมสภาพไปเรื่อยๆ เห็นใหม่ อย่างนี้
เข้าใจโลก เข้าใจโลก อยู่กับโลกไม่ตื่นเต้นไปกับโลก

เราเนถ้ามันตื่นเต้นไปกับโลก แม้แต่โลกภายนอกมันก็บีบคั้น โลกภายในก็บีบ
คั้น แล้วเราก็ยอมจำนนกับมัน เราไม่จำนนกับมันนะ ชีวิตเป็นอย่างนี้ คุณสีย้อนกลับไป
ตั้งแต่เราเกิด ตั้งแต่ในสังคมนะ คุณพ่อคุณแม่เรา คุณความเป็นไปของเรา เป็นอย่างนี้ แล้วมีใคร
บ้างที่อยู่ค้ำโลกนี้ ตายหมดคนนะ เกิดมาตายหมด

เราก็ต้องตายวันหนึ่งแน่นอน ช้าหรือเร็วเท่านั้น อย่างอนใจนะ ให้มันคง ให้แข็งแรง ให้ต่อสู้ ต่อสู้กับเรา ต่อสู้กับกิเลส หมั่นเพียรไป ความหมั่นความเพียรความขยันขันแข็ง มันจะทำให้เราเข้มแข็งขึ้นมา ถ้าเราเข้มแข็งขึ้นมาเห็นไหม เราจะจับอาวุธเข้าไปต่อสู้กับอวิชา

ถ้าเราอ่อนแอขึ้นมาละ เราจะจับอาวุธของกิเลส แล้วก็ทำลายเรา จิตจะอ่อนแอไปทุกวัน ถ้ามันได้อ่อนแอ มันจะอ่อนแอไปเรื่อยๆ ถ้ามันเข้มแข็งขึ้นมาละ เข้มแข็งขึ้นมา มันจะมีภูมิพิศ เพราะเป็นมิจาหรือสัมมา แต่ก็มีโอกาสได้แก้ไข ถ้ามันมิจาปฏิญญา เข้มแข็งเป็นมิจา คือเข้มแข็งแล้วมันไม่เป็นสัมมา มันไม่ลงเป็นปัจจุบัน เราก็ฝึกฝน มีการทดสอบ มีการตรวจสอบ ทดสอบตรวจสอบ ทดสอบตรวจสอบบ่อยๆ

ภาคปฏิบัติมันเป็นการปฏิบัติ มันรู้จากภาคปฏิบัติ มันรู้จริงขึ้นมา ความรู้จริงอย่างนี้จะเป็นสมบัติของใจ ถ้าใจได้ฝึกฝน ใจได้สมบัติเห็นใหม่ ใจได้สมบัติ ใจได้ปฏิบัติ สิ่งนี้เกิดขึ้นมา มันจะเป็นสมบัติของใจ มันรื่นเริงอาหาญนะ

ในสังคมใดมีปัญหาขึ้นมา เราสามารถชี้แนะแก้ไขได้ เขามีปัญหาขึ้นมา เขาจะถามปัญหาเราได้ เพราะสิ่งนี้มันเป็นประสบการณ์ของจิต จิตได้ผ่านเหตุการณ์อย่างนี้มา จิตได้แก้ไขสภาวะอย่างนี้มา จนรอดพ้นวิฤตติมาเป็นขั้นเป็นตอน เป็นขั้นเป็นตอนขึ้นมา

แล้วถ้าเขาเกิดเหตุการณ์วิฤตติ เขาอยู่ในเหตุการณ์วิฤตติ ทำไมเขาจะมาปรึกษาเราไม่ได้ ทำไมเขาจะมาฟังธรรมกับเราไม่ได้ เราทำได้เห็นใหม่ แต่ให้มันเป็นสัมมา ให้มันเป็นสัจจะความจริง ถ้าเป็นสัมมาเป็นสัจจะความจริง สัมมาดูสิเห็นใหม่ น้ำกับน้ำมัน มันเข้ากัน ไม่ได้หรือ กิเลสกับอวิชา ธรรมกับวิชา

ธรรมกับอวิชาเห็นใหม่ มันเข้ากันได้ใหม่ มันจะเป็นคู่โต้แย้งกัน สิ่งที่โต้แย้งกันเห็นใหม่ ธรรมแสดงออกมา แสดงออกมาโดยธรรม หรือแสดงออกมาโดยกิเลสเห็นใหม่ สิ่งนี้ถ้าแสดงออกมาโดยกิเลสมันก็เข้ากับกิเลส ในสังคมกิเลสก็ยกย่องกัน

ถ้าเป็นสภาวะธรรมเห็นใหม่ เวลาแสดงออกมาในสังคมของนักบัณฑิต นักธรรม เขายกย่องกัน ยกย่องเห็นใหม่ เพราะสิ่งนี้เขาไปเชิดชู เพราะมันไปเข้ากับจิตเข้ากับนิสัย

ธรรมกับกิเลสในหัวใจของเรา ธรรมกับกิเลสในหัวใจสังคม เราจะเข้าสังคมใด เราจะชีวิตของเราอย่างไร เราตั้งสติของเรา เลือกรู้แล้วรู้จริง ของเราจากคำหาญในธรรม

ธรรมนะเห็นใหม่คูลี โลกเขาแย่งแหล่งน้ำกัน น้ำต่อไปจะมีปัญหามาก เพราะมันจะอึดอัดขาดแคลนไปเรื่อยๆ ที่ไหนมีน้ำที่นั่นมีชีวิต นี่ก็เหมือนกัน ที่ไหนมีธรรม เราก็แสวงหากัน เราก็แสวงหาธรรมนั้น ถ้าแสวงหาธรรมนั้น ธรรมนั้นจะเป็นเครื่องชุ่มชื้นรู้จริงในหัวใจของเรา

ถ้าชุ่มชื้นรู้จริงในใจของเรา เราจะที่นั่นเอาพรมาให้ชีวิตเราสดชื่นขึ้นมา แล้วเราพยายามประพฤติปฏิบัติขึ้นมาให้ใจของเราเป็นธรรม ถ้าใจของเราเป็นธรรม เราจะเป็นผู้ที่มีความสุขในหัวใจเห็นใหม่ เราจะไม่ต้องไปมีความล้มเหลวเลย เราจะไม่ต้องตื่นเต้นกับใคร

ตื่นเต้นเรื่องของโลกๆ มีเจริญมีเสื่อม แต่เรื่องของธรรม ธรรมไม่มีอุปสรรค ธรรมไม่มีการเจริญและเสื่อม คงที่ตลอดไป จะอยู่ในหัวใจของเรา ถ้าเราเข้มแข็งเราไม่อ่อนแอ เราจะเป็นนักรบ รบกับหัวใจของเรา รบกับทิวทัศน์หากิเลสมารในหัวใจของเรา

เรื่องของโลก เรื่องของสังคม เรื่องของหมู่คณะ ไว้ให้เป็นเรื่องของสังคม เรื่องของครูบาอาจารย์ เรื่องของสิ่งที่ว่าสงฆ์ปกครองกัน เราต้องปกครองใจเราให้ได้แล้ว รักษาใจให้ได้ แล้วเราจะเป็นศากยบุตรพุทธชินนโรส เราจะเป็นลูกขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าโดยสมบูรณ์ เอวัง